

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Bibliotheken gaan over op databeheer

Koster, L.

Published in:
Informatie Professional

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Koster, L. (2012). Bibliotheken gaan over op databeheer. *Informatie Professional*, 16(07/08), 14-15.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Bibliotheken gaan over op databeheer

Het congres van de European Library Automation Group (ELAG) had dit jaar als thema 'Libraries everywhere'. Op Mallorca bezonnen 130 deelnemers uit 25 landen zich van 16-18 mei op een drastisch verschuivende rol van bibliotheken in de richting van databeheer en contentcuratie.

Door: Lukas Koster

Het algemene thema 'Libraries everywhere' werd in het programma-aanbod uitgewerkt in vijf subthema's: linked open data, discovery, data-aggregatie, mobile apps/augmented reality/location awareness en onderzoeksdata/data repositories. Dit laatste thema was het belangrijkste onderwerp van keynotespreker Rick Luce, directeur van de Universiteitsbibliotheek van Emory University in Atlanta. In zijn lezing benadrukte hij de onontkoombaarheid van een herschikking van het digitale bibliotheekparadigma in het kader van *eResearch* en *digital preservation*. Onder invloed van vijf *paradigm shifts* zal de rol van academische en researchbibliotheken moeten veranderen:

- > in een *hyper connected world* verandert alles razendsnel;
- > minder financiering voor grote algemene collecties;
- > nieuwe samenwerkingstools leiden tot nieuwe vormen van wetenschappelijk publiceren;
- > outsourcing van IT en data-repositories;
- > overgang van *hypothesis-driven* naar *data-driven* onderzoek.

Bibliotheken moeten de stap zetten van *collection-centered* naar *engagement-centered*.

Anders gezegd: de waarde van de bibliotheek wordt voortaan bepaald door de uitwisselingsmodellen die zij kan leveren. Onderzoeksbibliotheken dienen een vooraanstaande plaats in te nemen in het onderzoeksveld en actief de verbinding tot stand te brengen tussen de technische repository-infrastructuur en het wetenschappelijk domein. Rick Luce spreekt in dit verband van 'upstream and inside-out': de bibliotheek moet de inwaarts gerichte blik op bibliotheekprocessen vervullen voor een naar buiten gerichte ondersteuning van onderzoeksprocessen. Grootste bedreigingen zijn besluiteloosheid, streven naar perfectie, bestuurlijke overhead en het niet gepast kunnen inzetten van leiders en technische talenten. Alleen universiteiten zijn volgens Luce in staat om het probleem van het veiligstellen van wetenschappelijke kennis voor de lange termijn op te lossen. Zijn lezing sloot hij dan ook af met een pleidooi voor 'radicale samenwerking' tussen internationale universiteiten in een Digital Preservation Network (DPN).

Linked open data

Linked open data is een concept waarmee informatie uit verschillende webbronnen tot

nieuwe informatie gecombineerd kan worden. Volgens enkele vooraanstaande organisaties en een groot aantal individuele pleitbezorgers zouden bibliotheken hier een rol in moeten gaan spelen. De W3C Library Linked Data Incubator Group heeft in zijn rapport van 25 oktober 2011 hertoe een aantal aanbevelingen gedaan. De Library of Congress heeft het Bibliographic Framework Transition Initiative aangekondigd, dat moet leiden tot een nieuw model voor het gebruik van bibliografische metadata door bibliotheken, gebaseerd op de uitgangspunten en concepten van linked data. Voor dit project werden in de ELAG-workshop 'Linked library data in the new Bibliographic Framework' ideeën en aandachtspunten verzameld, die aan de Library of Congress in een rapport zullen worden aangeboden.

Aan linked data zitten twee kanten: het publiceren van data volgens het linked data-model en het gebruik ervan. Een voorbeeld van het publiceren van linked data werd gegeven door Felix Ostrowski en Adrian Pohl. In het LOBID-project van het Duitse bibliotheekconsortium hbz in Keulen is bibliografische en organisatie-informatie van bibliotheken als linked open

data beschikbaar.

Nog maar al te vaak is de vraag door wie en hoe deze gepubliceerde data worden gebruikt. Een mooi voorbeeld van het combineren van beide kanten is het Linking Lives-project, dat werd gepresenteerd door Jane Stevenson van UK Archives Hub Services. Dit project maakt gebruik van biografische en bibliografische informatie uit het eigen LOCAH-project en combineert dit met informatie uit externe bronnen (VIAF, Open Library, British Library National Bibliography en Wikipedia). Linking Lives is een webapplicatie waarbij op basis van deze gegevens geïntegreerde beschrijvingen van personen worden getoond. Die beschrijvingen bevatten informatie over hun vriendschaps- en professionele relaties met anderen, de door hen geschreven werken en hun archieven.

Discovery

Steeds meer bibliotheken maken gebruik van discovery tools om alle informatie waar zij toegang toe bieden in één geïntegreerde zoekinterface aan hun klanten aan te bieden. Hiertoe worden aparte voor zoeken geoptimaliseerde metadata-aggregaties van eigen lokale en externe data ingericht. Leander Seige en Frank Morgner lieten zien hoe een discovery-systeem voor het samenwerkingsverband FINC van tien universiteitsbibliotheken in de Duitse deelstaat Saksen is geïmplementeerd met de open source tool VuFind.

Mijn eigen presentatie 'Discovery tools: a rearguard action?' was bedoeld als een kritische noot bij dit soort projecten. Bibliotheken besteden veel tijd aan het implementeren van een discovery tool voor traditionele boeken en tijdschriftartikelen, maar zouden beter energie kunnen stoppen in het vindbaar maken van allerlei an-

dere soorten informatie die op het web beschikbaar zijn. 'Real discovery is not a frontend issue, it's an infrastructure issue' was mijn conclusie.

Data-aggregatie

Net als lokale discovery systemen maakt Europeana gebruik van aggregatie, maar dan op een Europese schaal. Valentine Charles, betrokken bij Europeana, behandelde de ontwikkeling van het Europeana Data Model (EDM) voor het project Europeana Libraries. Een verwant project, The European Library, werd gepresenteerd door Andreas Juffinger.

Het aggregeren van data in aparte databases is het tegenovergestelde van het gedistribueerde model van linked open data. Beide hebben voor- en nadelen. Er zijn ook mengvormen mogelijk. Europeana is bijvoorbeeld toegankelijk volgens het linked data-model. Helaas was er tijdens ELAG2012 geen discussie over deze tegenstelling. Een idee voor volgend jaar misschien.

Mobiele apps

Bibliotheken vragen zich al enige tijd af of en zo ja, hoe mobiele technologie kan worden ingezet voor hun klanten. Het gaat dan met name om ondersteuning bij het zoeken en vinden van informatie, en om ondersteuning van onderwijs. Enkele aanbevelingen voor het inrichten van mobiele bibliotheekzoekinterfaces kwamen aan bod in de workshop 'Best practices in mobile search'. Ondersteuning van onderwijs is het doel van SCARLET, een project van de Universiteit van Manchester, toegelicht door Ciaran Talbot. Hierbij wordt augmented reality op tablets gebruikt om zeldzame boeken, manuscripten en archieven te kunnen bestuderen, die normaal gesproken slechts beperkt toegankelijk zijn. Het

Foto: Lukas Koster

is een goed voorbeeld van samenwerking tussen bibliothecarissen, academici, archivariërs en technici.

Onderzoeksdata

Een belangrijk en actueel onderwerp voor academische en onderzoeksbibliotheken is het beheren van onderzoeksdata en de daarbij noodzakelijke samenwerkingsverbanden. Een goed voorbeeld is Dryad, een internationale datarepository voor peer-reviewed artikelen in de levenswetenschappen. Bram Luyten, werkzaam bij Atmire, belichtte de datarepository, die wordt beheerd door een internationaal samenwerkingsverband van academische instituten en uitgeverij.

Nog zo'n voorbeeld: Patrick Hochstenbach van de Bibliotheek van de Universiteit van Gent vertelde over de samenwerking met de Universiteiten van Lund en Bielefeld. Gedrieën werken ze aan de projecten Catmandu en LibreCat. Catmandu is een toolset van bouwstenen voor hergebruik bij het ontwikkelen van repositorysystemen. LibreCat is een 'next generation' repositoryservice gebaseerd op die bouwstenen. Twee kernbegrippen uit Hochstenbachs presentatie: 'the researcher is the message' en 'schemaless storage'.

De samenwerking kan ook nationaal zijn. Zo beschreef Egbert Gramsbergen van de TU Delft Library de structuur van het Nederlandse 3TU.Datacentrum, waarin de drie Technische Universiteiten in Nederland – Delft, Eindhoven en Twente – samenwerken. Datasets en objecten worden als meetinstrumenten en locaties gearchiveerd en voor hergebruik beschikbaar gesteld door middel van linked data-technieken. Verder belichtten Katarina Boland (GESIS-Leibniz Instituut) en Dominique Ritze (UB Mannheim) in hun presentatie 'Increasing the transparency of research: connecting publications and research data' het InfoLis-project, waarin de drie

thema's 'onderzoeksdata', 'discovery' en 'linked open data' samenkomen. In dit project wordt geprobeerd zoekresultaten in de discoverytool Primo als linked data te koppelen aan projectinformatie in onderzoeksinformatiesystemen en datasets.

Terugblik

ELAG 2012 maakte weer eens duidelijk dat academische en onderzoeksbibliotheken een totaal ander informatietijdperk zijn binnengegaan waarin hun rol drastisch zal veranderen. De bibliotheken moeten hun aandacht verleggen, met name naar het gebied van onderzoeksdata en databeheer. Ook is domeinspecifiek informatiebeheer en 'content curation' van belang. Het hierboven genoemde project Linking Lives kan hierbij als voorbeeld dienen.

Frappant in dit verband was de aankondiging ten tijde van het congres dat Google begint met 'Knowledge Graph', waarmee zoekresultaten met linked data-technieken verrijkt worden. Een waarschuwing dat bibliotheken geen tijd meer moeten verliezen willen ze relevant blijven. <

Lukas Koster is coördinator Bibliotheksystemen bij de Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam.

ELAG

ELAG, European Library Automation Group, is in 1975 gestart om – vooral nationale – bibliotheken te ondersteunen bij de implementatie van digitale catalogi. Op de jaarlijkse congressen werden met name 'progress reports' uitgewisseld. Tegenwoordig is ELAG gericht op technische ontwikkelingen in de bibliotheekwereld. De congressen trekken voornamelijk vertegenwoordigers van nationale, academische en onderzoeksbibliotheken en nationale en internationale samenwerkingsverbanden.

In het voorjaar van 2013 is het de beurt aan de Bibliotheek van de Universiteit van Gent om ELAG te organiseren. Deze editie heeft als thema 'The inside-out library'. De exacte datum is nog niet bekend. www.elag2012.com